

TÜRK İNKILABINDA SPOR VE GARBİYAT: TÜRK SPOR KURUMU (1936-1938)

Mert Kerem ZELYURT*

ÖZ: Erken cumhuriyet döneminde çağdaşlaşma hedefinin kaynağı batı bilgisidir. Batı toplumlarındaki sosyal kurumlara, modern bilime, yönetim ve yaşam tarzlarına yönelik bilgi, diğer deyişle "Garbiyat", modernleşme projesinde temel referans olmuştur. Devletin siyasi tercihi olan batılılaşma projesi sporu da kapsamaktadır. Spor, modernleşme sürecini ve batılılaşmaya yönelik toplumsal değişmeyi ivmelendirecek sosyal programlardan birisidir. Modern spor dalları da garbiyat konusu kapsamındadır. Gelişmiş batı ülkelerindeki spor yönetimi modelleri, spor eğitimi ve kitle sporu rejimleri hakkındaki bilgiler devlet tarafından önemsenmiştir. Devletin spordaki resmi görüşünü yansıtan Türk Spor Kurumu (1936-1938) yayınlarında Amerika, İngiltere, İsveç vs. tipik batı ülkelerinde ve Doğu Avrupa'da spor rejimleriyle ilgili bilgilere yer verildiği görülmektedir. Bu çalışmada Türk Spor Kurumu dergisindeki bu yazılar üzerinden spor ve garbiyatçılık ilişkisi sorunsallaştırılmıştır. Otuzların Türkiye'sinde batılılaşma-spor ilişkisi ve sporda "batı bilgisi"nin anlamları incelenmiştir. Yazılardaki içeriklerden anlaşılacağı üzere batı ülkelerindeki spor yönetimleri, sporcu-kulüp sayıları ve spor yapan insan sayısı ulaşılması gereken hedeflerdir. Kemalist aydınlar Türkiye Cumhuriyeti'ni kitle sporu bağlamında Batı ülkeleriyle kıyaslamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Garbiyatçılık, Batılılaşma, Erken Cumhuriyet Dönemi, Spor Yönetimi, Spor Sosyolojisi.

Sport and Occidentalism in the Turkish Revolution: Turkish Sports Institution

ABSTRACT: In the early republic period, the source of the goal of modernization was western knowledge. Knowledge of social institutions, modern science, management and lifestyles in Western societies, in other words "Occidentalism", has become the basic reference in the modernization project. The westernization project, which is the political choice of the state, also includes sports. Sports is one of the social programs that will accelerate the modernization process and social change towards westernization. Modern sports branches are also within the scope of westernization. Information about sports management styles, sports training and mass sports regimes in developed western countries has been given importance by the state. In the publications of the Turkish Sports Institution (1936-1938), which reflects the official view of the state in sports, America, England, Sweden etc. It is seen that information about sports regimes in typical western countries and Eastern Europe is included. In this study, the relationship between sports and occidentalism has been problematized through these articles in the Turkish Sports Institution magazine. The relationship between westernization and sports in the Turkey of the thirties and the meanings of "western knowledge" in sports were examined. As can be understood from the contents of the articles, sports administrations in western countries, the number of athletes-clubs and the number of people doing sports are the targets to be achieved. Kemalist intellectuals compare the Republic of Turkey with Western countries in the context of mass sports.

Key Words: Occidentalism, Westernization, Early Republic Period, Sports Management, Sports Sociology.

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi : 02.04.2024

Kabul Tarihi : 28.05.2024

* Doç.Dr., Marmara Üniversitesi, kerem.zelyurt@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2766-4996.

Giriş

Türkiye'nin son iki yüzyıldır temel sorunsalı "Batılılaşma" olmuştur. Berkes'in vurguladığı gibi, Avrupa'da bizdekinden farklı bir uygarlık ve örnek bir sistem olduğu anlamında Batı görüşü Tanzimat döneminde doğmuştur.¹ İmparatorluğun çözülme sürecindeki açmazlara batıdan belli toplumsal kurumları alarak çözüm bulunması söz konusudur. Denge siyaseti ve çözülme sürecinde on dokuzuncu yüzyıldaki sorunların eğitim, idare, maliye, ordu vs. alanlardaki modernleşme/batılılaşma atılımlarıyla çözülmesi hedeflenmiştir. Batılılaşma projesi halktan ve toplumun geniş kesitlerinden gelen taleple değil, devletin siyasi tercihiyle ortaya çıkmış bir toplumsal değişme planıdır. Cumhuriyet döneminde batılılaşma fikrinin daha hızlı ve toplum düzeyindeki tüm faaliyetlere yaygınlaştırılması hedefi egemendir. Kemalizmin batılılaşma görüşü, Tanzimat batıcılığından farklı olarak devrimcilik ilkesi doğrultusunda, hars ve uygarlık kavramlarını sentezleyen bir anlayışı resmeder.² Özellikle Atatürk devrimlerinin uygulamada hız kazandığı otuzlu yıllarda dil, kültür, eğitim, gündelik yaşam, kadın-erkek ilişkileri vs. birçok sosyal meselelerde olduğu gibi spor olgusu da ulusal bir konu olarak ele alınmıştır. Batılı sporların kitleselleştirilmesi, her yaşta insanın çeşitli sporları yapar düzeye gelmesi, sporun tabana yayılması "Kemalist Devrim" in amaçlarından birisidir. Yeni ulus devletin ideal yurttaşı, batı kentlerindeki kitleler gibi spor dallarını bizzat tatbik eder hale gelmelidir. Yeni ulusun seküler-çağdaş Türk kimliğinde akıl-beden bütünlüğü, sağlıklı nesiller ve nüfus yapısı, iktisadi üretim için zinde kuvvetler spor yoluyla sağlanacaktır.

Türkiye'de otuzlu yıllar, ya da diğer ifadeyle Erken Cumhuriyet döneminde kitle sporu batı fikrinin bir diğer taşıyıcı aygıtıdır. Türkiye'de yenileşme, toplumsal değişme projesinin kaynağı batılı bilgidir. İnsan ilişkilerinden eğitime, kadın sorunundan hukuk konularına vs uzandığı gibi batılı bilginin egemenliği sporda da geçerlidir. Batıdan aktarılmış, batıyla oluşan ilişkilerde ortaya çıkmış modern spor, yine batı toplumlarının bilgisiyle geliştirilecektir. Bir diğer ifadeyle modern spor, "Garbiyat" meselesidir. Çalışmanın başlığında kullandığımız bu kavrama literatürde daha çok "batı karşıtlığı", önyargı, vs. stereotipleştirme düzleminde olumsuz anlamların yüklendiğini görmekteyiz. Kafa karışıklığı ve muğlaklık yaratmaması için kavrama ilişkin kısa bir açıklama yapmakta yarar görünüyor. Batının "Doğu"ya yönelik bakış açısını yansıtan oryantalizmin benzer bir perspektiften, zıt cepheden muadili; Garbiyat (oksidantalizm) kavramına karşılık gelmektedir. "Doğu" nun batıya karşı tutumu, tarihsel önyargıları vs. toplum düzeyinde olumsuz özelliklerin atfedilmesi. Öyle ki bir tanıma göre Garbiyatçılık "Batı'nın düşmanlarınca insanlık dışı resmedilişi" dir.³ Bu ve benzer tasvirlerin dışında, "Garbiyat, Batı uygarlığına ilişkin Doğuluların algılama biçimlerini, tavrını, farklılığını ve ilişkisinin yönünü, kısaca "Batı bilgisi" ni ifade ediyor."⁴ Çalışmamızın hareket noktası da olan bu tanıma göre Garbiyat, batı dışı toplumların söylem ve pratiklerinde açığa çıkan batıya yönelik olumsuz önkabuller, klişeler ve yargılardan ziyade batılı toplumlara, kültürlerine ilişkin araştırmaya dayalı sistemli bilgidir. Özetle batıbilgisi ya da batıbilimidir.⁵ Bu bilgileri takip etmenin belli yolları bulunmaktadır. Doğu-batı ekseninde devlet ve toplumlar arasındaki ilişkilere dair metinler, seyahatnameler, diplomatların anıları, batıya dair gözlemleri aktaran kitaplar, filmler, belgeseller, romanlar ve diğer edebi metinlerdeki batı imgesi, batıdaki sosyal kurumlara ve

¹ Niyazi Berkes, Türk Düşününde Batı Sorunu, İstanbul:Yapı Kredi Yayınları, 2019, s.170

² A.g.e., s.251

³ Ian Buruma ve Ayishai Margalit, Garbiyatçılık:Düşmanlarının Gözünde Batı, Çev:Güven Turan, İstanbul:Yapı Kredi Yayınları, 2022, s.12

⁴ Ertan Eğribel ve Ufuk Özcan, Garbiyat Dergisi ve Disiplini İçin Giriş:Niçin ve Nasıl Bir Garbiyat?, GARBIYAT, Sayı:1, İstanbul:Doğu Kitabevi, 2015, s.8-9

⁵ Eğribel ve Özcan, Garbiyat Dergisi ve Disiplini İçin Giriş: Niçin ve Nasıl Bir Garbiyat?, s.9

hayat tarzlarına yönelik bilgilerin verildiği periyodik yayınlar vb. batıbilgisi/garbiyat kaynaklarıdır. Bu noktada batılılaşma-spor ilişkisi, batı ülkelerinde spor-eğitim ilişkisi ve spor yönetimi modelleri, batı toplumu hayat tarzlarında sporun görünümüleri vb. konularda bilgi verici yazılar içeren Türk Spor Kurumu dergisini bir garbiyat kaynağı olarak değerlendirdik. Bu metinler çeviri yazılardan ve bazı Kemalist aydınların batı seyahatlerine dair notlarından oluşmaktadır. Konumuz özelinde bu doğrultuda, iç içe geçen ve birbirini kapsayan belli sorulara cevap getirmek amaçlandı. Modern sporlar devletin resmi görüşünde (batılılaşma) yeni cumhuriyet ve yurttaşı için ne anlama gelmektedir? Sporda garbiyat/batıbilgisi toplumsal değişme programında ne tür işlemlere sahiptir? Batılı toplumlarda spor eğitimi, bilimi ve yönetim biçimi nasıldır?

Bir batılılaşma aygıtı olarak modern sporun sosyolojik anlamları

Otuzların siyasal ikliminde toplumsal yaşamın her alanında radikal reform düşüncesi hakimdir. Ekonomi, eğitim, dil, toplumsal ilişkiler, gündelik yaşam, serbest zaman vs. konularda yapılan reformların amacı batılılaşmış bir ulus yaratmaktır. Batılı burjuva toplumlarının toplumsal kurumları örnek alınarak, kendine has özellikler taşıyan yeni bir ulus inşa edilecektir. Sınıf çatışmasının olmadığı, Ziya Gökalp'in Durkheim sosyolojisinden aktardığı şekliyle, iş bölümü ve dayanışmaya dayalı Yeni Türk ulusu kurgusudur. Devletin tanzimattan bu yana siyasi tercihi olan batılılaşma projesinin daha ileri seviyede, toplumsal yaşama topyekün yansıtılması söz konusudur. Batılı çağdaş toplumlara benzer bir Türk ulusunun inşasında gerekli olan aygıtlardan birisi de spor faaliyetleridir. Spor dallarının kiteselleştirilmesi, yediden yetmişe tüm yurttaşların spor dallarını tatbik etmesi sağlıklı toplum yaratmanın ötesinde işlemlere sahiptir. Herşeyden önce atletizm, cimnastik, yüzme vs bireysel sporlar ve bilindik takım sporları yeni bir sosyalleşme biçimidir.

Cumhuriyetin kuruluş arifesinde ülke periferine yayılmış çok sporlu, ilk milli spor örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı 14 yıl (1922-1936) ülkedeki spor faaliyetlerinin yönetimini üstlenmiş ancak istenen sonuçlara ulaşamamıştır. Dünyada olduğu gibi, Türkiye özelinde de ekonomide serbest piyasa düşüncesinin yerini devletçiliğe bırakmasına paralel, sporda da benzer bir değişiklik söz konusudur. "Kitle sporu" fikri, kulüplerin kendi kendini idaresine dayalı sivil federatif yapılanma olan TİCİ'de uygulama düzeyinde hayata geçirilememiştir. Otuzların başında devletçilik ve inkılapçılık ilkelerinin de eklenerek "altı ok"a dahil edilmesi, Kemalist ideolojinin bu dönemde ekonomik, toplumsal ve kültürel alana dair benimseyeceği paradigmayı da serimler. Cumhuriyetin kuruluş arifesinde toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde özel sektöre, piyasa güçlerine dair beklentinin karşılanamamasına benzer şekilde sporda da hür teşebbüsçü sivil idare yapılanması olan TİCİ sporu yeterince halka yayamamıştır. "Birey" ve "sınıf" olgularına dayalı batılı burjuva toplumlarına özgü bir tarzda, spor yönetiminde kulüpler ekseninde örgütlenen TİCİ idaresi yerini resmi görüşün "Birey yok, cemiyet var", "hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için" doğrultusundaki solidarist anlayışa uygun biçimde devlet güdümündeki yapıya (TSK) bırakır. Toplumda spor, bireylerin ve belli imtiyazlı sosyal grupların inisiyatifine bırakılmayacak kadar hayati işlemlere sahiptir. Kemalist bürokrat ve aydınların nezdinde spor, yeni toplum ve yeni insanın inşasında elzem bir toplumsal pratiktir.

Sporu halka yaygınlaştırma işini de, başlıca kalkınma meselesi ekonomide olduğu gibi devlet üstlenir. "Devletçilik", "Kemalizm" in batılılaşma/modernleşme çabalarında en büyük dayanaktır. TİCİ'nin feshiyle tek parti devleti, ya da devlet partisi CHP 1936 yılında spor işlerini merkezî bir yönetim anlayışıyla Türk Spor Kurumu'na verir. Spor yönetimi tam olarak devlete geçmemiş olsa da devleti yöneten partiye bağlanmış, yukarıdan aşağıya keskin talimatlarla işleyecek devletçi, partinin doktrinlerini temel alan bir paradigma söz konusudur. Bu paradigmaya göre spor olgusu, batıdaki gibi sınıflara veya bireylere dayalı sivil yönetsel anlayışla değil, ancak merkezî devleti yukarıdan aşağıya kendine bağlı

birimlere talimatlarıyla gelişebilir. Halka doğru bir spor yönetimi anlayışı devletçi tarzda kurgulanarak sporda kitlesel katılım geliştirilmek hedeflenir. Bu noktada akla gelen husus, batılı toplum modeli hedefinde varılması gereken amaçlardan biri olan spor yoluyla batılılaşma projesini de devletin üstlenmesidir. Türk toplumunu, sporda da birey ve sınıflardan kalkarak gelişen batılı toplumlar seviyesine ulaştırma işini yine “devlet”in himaye altına alması. Tarihten intikal eden bir özellik olarak devlet merkezli toplum modelinin spor yönetimi özelinde cumhuriyete yansımaları olarak değerlendirilebilir bu durum.

Yeni Türkiye'nin şehir merkezleri, taşra, köy her noktasında spor faaliyetleri düzenlenir. TSK ile organik işbirliği içinde çalışan Halkevleri spor şubeleri sporu kitleselleştirme işinde önemli role sahiptir. Kemalist devletin halkı eğitime, kültürel devrimi kitlelere götürme ve aydın yurttaş yetiştirme görevi verdiği halkevleri, spor işlerinde de aynı sorumluluğu üstlenmiştir. Eğitim, kültür, sanat temalı şubelerinin yanı sıra spor şubesi de batıya özgü hayat tarzının, kadınların da temsil niteliği kazandığı yeni kamusal alan biçimlerinin inşasında işlevsel bir eğitim kurumudur. Spor kulüplerini de denetleme, gerektiği yerde yeni kulüp kurma ve yeni spor dallarını halka götürme misyonu üstlenen halkevleri batılı seküler toplum yaratma hedefinin, kültürel kalkınmanın ideolojik ajanıdır. Laik ulus kimliği kurgusunda spor, akıl-beden bütünlüğüne sahip yurttaşı yaratacaktır.

“Resmi görüşün hedefi, risk olarak değerlendirdiği hareketsiz yaşama karşı serbest zamanların sportif faaliyetlerle doldurulmasıdır. Futbol gibi seyir sporlarından ziyade yurttaşın bizzat katılacağı sporlar fiziki, ruhi ve ahlaki varlığını birlikte şekillendirecektir. Halkevlerindeki eğitim, kültür, sanat faaliyetlerinde olduğu gibi spor yoluyla da yeni tip bir toplumsallaşma biçimi ve kamusal alan yaratılmaktadır. Halkevleriyle tasarlanan kamusal alan anlayışında “birey” ve sivil zihniyetten ziyade topluluk ve “biz” kimliği fikri esastır.”⁶ Tarihten intikal eden eski sporlar, özellikle dönemin rağbet gören batılı sporların kitleselleştirilmesi ve organizasyonel olarak yükseltilmesi esastır. Türk Spor Kurumu'yla iş birliği içinde çalışan halkevlerinin yeni spor kulüplerin kuruluşuna destek ve denetleme görevi de söz konusudur. Ancak kulüp zihniyeti yerine, bu kulüplerin bölge halkının spor yapma ihtiyacını karşılaması hedeflenir. Amaç, kulüpçülük yerine halkın ve kitlelerin sporcu kimliği kazanmasıdır.⁷

Sporun, salt fiziksel aktivitenin ötesinde birçok anlamı vardır. Art arda savaşlar görmüş, yorgun düşmüş toplum ancak spor yoluyla zinde kuvvetlere dönüşebilir. “Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.” Koşu, jimnastik, yüzme, güreş, atletizm dalları ve takım sporları faaliyetleriyle güçlü bir toplumsal beden yaratmak esas hedeftir. Kolektif dayanışma ve işbölümüne dayalı işlevselci yaklaşım, yeni ulusal sistemi oluşturan yurttaşların ve sosyal kurumların sağlıklı işlemlerini emreder. Çağdaşlaşma projesini yöneten tek parti iktidarının hedeflediği insan tipolojisi; gerek bedenlen sağlığı gerekse sporla toplumsallaşma yoluyla sosyal ve ruhi açıdan belli kültürel-ideolojik anlamlara kavuşmuş yurttaş tipidir. Kendisine benzer şekilde ulusun bedenini oluşturan diğer yurttaşlarla işbirliğine hazır, oydaşma ruhuna sahip, toplumsal yaşamdaki varlığını “benden ziyade biz” olarak tanımlayan bir “kolektif ben”, milli kimlik. Yenileşme projesinin önemli bir bileşeni olarak kadın sorunu da spora yansıyan konulardan biridir. Siyaset, eğitim, aile, gündelik yaşam, çalışma vs. alanlardaki gibi spor programları yoluyla kamusal alanda temsil imkanı bulurlar. Otuzlu yıllarda eskrim gibi bireysel sporları yapan kadın sporcuların (Halet Çambel, Suat Fetgeri) öne çıkması, uluslar arası spor organizasyonlarına katılmaları dünya sahnesinde batılı,

⁶Mert Kerem Zelyurt, Türk Spor Kurumu(1936-1938): Erken Cumhuriyet Döneminde Bir Modernleşme Projesi Olarak Kitle Sporunu, SOSYOLOGCA, Sayı:26, Temmuz-Aralık 2023.

⁷ Behçet Kemal Çağlar, “Halkevlerinde Spor Çalışmaları”, Türk Spor Kurumu Dergisi, 22/3/1937, Ankara:Ulus Basımevi, Sayı:38, s.2.

çağdaş Türk kadını imgesinin yansımalarındandır. Bu dönemde kadın ve spor ilişkisi eşitlik temelinde, laik/seküler bir milliyetçilik anlayışıyla ele alınmıştır. Kadınların yeni cumhuriyette "aile" kurumunun kurucu ögesi olarak ırkın ıslahında rolü söz konusudur. Jimnastik, atletizm, tenis vs cinsiyet yapısına uygun bireysel ve takım sporlarına katılan kadınlar sağlıklı nesiller yetiştirecektir. Kadınlar feminist tarzda bir özne anlayışından ziyade, kolektif bilincin ve toplumsal organizmanın parçasıdır. Erken Cumhuriyette spor ve kadın ilişkisinde de Kemalizm'in işlevselci (Durkheim/Gökalp çizgisi) anlayışını görmek mümkündür.

Sporda batılı toplum modelleri

Yediden yetmişe her yaştan yurttaşın spor yapması, başta da çocuk ve gençlerin sportif faaliyete ve beden eğitimine katılımı bir mefkure olarak benimsenmiştir. Kemalist aydınlar için spor ulusal bir meseledir. Partinin ve partiye bağlı Türk Spor Kurumu'nun sorumluluğuna aldığı spor, ülke kalkınmasında başlıca konulardan biridir. "*Spor davası birinci saftadır; ilk akla gelenler, ilk işlenecekler, ilk gelişecekler arasındadır.*"⁸ Su sporları dahil her türlü spor için değerlendirme ölçütü kitlesel katılımdır. Bu noktada da batı ülkelerindeki spor olayları, toplum kesitlerinin spor etrafında konumlanması ve bu yolla geliştirdiği sosyal dinamikler model teşkil eder. Behçet Kemal Çağlar'ın Moda'daki kayık yarışlarıyla ilgili aktardığı gözlemler bu yaklaşımı açıklar niteliktedir: "*Taymis sularında yapılan meşhur Kembriç-Oksuford yarışlarını görmüş olanlara onları bile aratmayacak olan bir nizam ve heyecanla yapılmış olan bu spor yarışları talebe, asker, kulüpçü; sporla uğraşan her meslek ve her yaştaki Türkü bilfiil harekete getirdiği ve spora sevedip bağladığı için istediğimiz gibi şumullü ve faydalı bir spor tezahürüydü ve onun için halkın da bu kadar candan alaka ve rağbetini kazandı.*"⁹

Dönemin aydınlarından Çağlar'a göre on, onbeş yıl öncesiyle kıyaslandığında Türkiye çok değişmiştir. Olumlu değişimi tespit etmek için spor faaliyetlerindeki canlılığa bakmak yeterlidir. Eskiye nazaran kış mevsimlerindeki durgunluktan eser kalmamış, kışın soğuk günlerinde de artık şehir hayatına ve açık alanlara spor yoluyla hareketlilik gelmiştir. Kulüpler, sporcular ve halk kamusal alanı doldurmaktadır. Sosyal değişmeye dair bu göstergeler batılı toplum ve cemiyet olma işaretleridir. Çağlar, Ankara şehrindeki spor faaliyetlerine dair gözlemlerinden hareketle bu yönde çıkarımlarda bulunur: "*Geçen Pazar da böyle hareketli ve manalı oldu. Kayakçılar ve dağcılar faaliyette idiler. Atlıların gezmeleri yine aynı alaka ve intizamla devam etti. Harekette bir cemiyet; kışın uyuşturmadığı, soğuğun hüküm geçiremediği bir cemiyet. Tabiatın yenemediği, ancak emrinde malzeme ve dekor olduğu bir cemiyet: Medeni, Garblı, yeni bir cemiyet.*"¹⁰

Çağdaş uygarlık düzeyini temsil eden gelişkin batılı toplumlarının spor anlayışları, spora bakışları nasıldır? Spor olgusu bu toplumlar için neler ifade etmektedir? Batılı toplumlarında bireyler daha çok hangi spor dallarıyla meşgul olurlar? Okulda, eğitim kurumlarında, üniversitelerde, serbest zaman ve sosyal yaşamda hangi tarzda spor organizasyonları mevcuttur? TSK dergisinde ele alınan konular içinde bu ve benzer sorulara yanıt niteliğindeki metinler batıdaki spor yönetim modelleriyle ilgili bilgi verir niteliktedir. Çağdaş dünyayı temsil eden Batılı ideali, spordaki teori ve uygulamalarıyla da örnek oluşturmaktadır. "Batılı" imgesinin tek bir ülkeyle özdeşleştiğini söylemek zordur. Spor dallarına ve sporla ilgili uzmanlık alanlarına göre ülkeler de değişebilmektedir. Başta İngiltere, Fransa, Finlandiya, İsveç, Amerika, Almanya gibi ülkelerde toplum ve spor ilişkisi,

⁸ Behçet Kemal Çağlar, "Kemalistler Spor Davasına El Koymuşlardır", Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara: Ulus Basımevi, Sayı:14, 28/09/1936.

⁹ Behçet Kemal Çağlar, Spora Alaka, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi, Sayı:12, 14/9/1936.

¹⁰ Behçet Kemal Çağlar, "Spor Bakımından da Garblıyız Artık...", Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi, Sayı:27, 4/1/1937, s.12

sporun örgütlenme biçimleri, gençlerin ve yetişkin bireylerin spora katılımı, eğitim sisteminde spor, serbest zamanda spor, sporun toplumdaki anlamları ve işlevleri vs. konularla ilgili bilgi verir nitelikte yazıların yanı sıra Polonya, Çekoslovakya gibi Doğu Avrupa ülkelerinde spor eğitimi ve teşkilatlanmaları konulu yazılara da rastlanmaktadır.

Çocuk ve gençlerin beden eğitimiyle aktif biçimde meşgul olması spor politikasının birincil amacıdır. Bunun için batıda uygulanan yöntemler yakından izlenir. TSK dergisinde başta Avrupa ülkeleri olmak üzere Amerika vs. diğer batı ülkelerinin spor kurumları hakkında detaylı bilgiler verilir. Devletin amacı yediden yetmişe her yaştan, sosyal tabakadan ve cinsiyet ayrımına tabi tutmadan herkese spor yaptırmaksa, sporu bilimsel metotlarda ele almak zorunludur. Bunun için de bilimin kaynağı ve aktarıldığı gelişmiş batı ülkelerinde uygulanan antrenman bilimi, beslenme, spor tıbbı, spor eğitimi, spor yönetimi vs. uygulamaları model alınmalıdır. Fransa'da uygulanan yöntem örnek teşkil edecek yönetim modellerinden birisidir. Fransa'daki spor kanun tasarısı, spor eğitimi yaş gruplarına göre planlayarak basamaklama anlayışı benimser. Bu programa göre 14 yaşına kadar ilk ve orta eğitimde spora başlangıç niteliğinde aktiviteler söz konusudur. Haftada en az beş saat olarak planlanan spor faaliyetleri genel eğitim sisteminin bir parçasıdır. 14-18 yaş gruplarındaki Fransız gençleri için daha ileri düzeyde uygulanacak tatbiki fizik terbiye de haftada beş saattir. 18 yaşından askerliğe kadar da yine yapılması gereken sporlar planlanmıştır.¹¹

Tüm modern sporların çıkış yeri olan İngiltere'de toplum sporla yakından ilgilidir. Spor gündelik yaşamın demirbaş faaliyeti haline gelmiştir. Eğitim ve spor birlikteliği Üniversiteler bağlamında da kurumsallaşmıştır. İngiliz üniversite eğitiminde spor faaliyetleri, derslere devam etmenin de ötesinde önemli hale gelmiştir. Spor yapan gençler arkadaşları arasında ve toplumda daha fazla itibar görür. Toplumda başarı kriteri, sporla temas etmek ve sportmen kimliğe sahip olmaktır. Üniversitelerde öğle sonu saatleri tamamen spora ayrılan saatlerdir. Spor yapan gençler, diğer arkadaşlarını da spora çağırarak teşvik edici davranışlarda bulunurlar. Üniversite yönetimi gençlerin en az bir spor dalıyla uğraşmasını ve kulüplere üye olmasını teşvik eder. Sporculuk başarılı olmak, ahlaklı olmak ve dirayetli olmak anlamlarına gelir. Spor yapmayan öğrenciye iyi gözle bakılmaz. Spor yapmak, üniversite öğrencisi için saygı ve itibar kazanmanın başlıca yoludur.¹² İngiltere'de "...*talebe olmak demek sporcu olmak demektir. Bir kimseye ciddi olması, vazifesever olması, karakter sahibi olması, kibar ve vakur olması ima edileceği zaman (...) "haydi sporcu ol" denir.*¹³ İngiliz toplumunda spor, bireylerin kişiliğine ve davranışlarına dair önemli bir değerlendirme ölçütüdür. Üniversite eğitim sisteminin sporla uyumlu birlikteliği söz konusudur. Bir kişinin zekasını ve başarısını anlamak için okuldaki derslerinden ziyade sporculuk vasfına bakılır.¹⁴ İngiltere'de sporun eğitim sistemine entegre, kültürel ve ahlaki anlamlarla örülü bir olgu olarak kurumsallaştığı anlaşılmaktadır. Gençliğin sporla yakın temasları ve sporculuk ruhu İngiliz toplumunun en imrenilecek tarafıdır. "*İngiliz, tabiatının birçok dertlerine deva yaptığı, tabiatının birçok hasletlerini beslettiği sporu, gençlik için bir ibadet haline sokabilmiştir.*"¹⁵

Amerika, Avrupalıların gözünde dahi her konuda yıldızlar diyarıdır. Ekonomi, film endüstrisi, reklam ve spor dünyası vs. her alanda rekabetçi bir mekanizma hakimdir. Spor

¹¹ Fransa'da Yeni Bir Spor Nizamı Kuruluyor, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi, 28/9/1936, Sayı:14, s.7

¹²Behçet Kemal Çağlar, İngiltere Üniversite Gençliğinde Spor. Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi, Sayı:3, 13/7/1936.

¹³ Çağlar, İngiltere Üniversite Gençliğinde Spor.

¹⁴ Age.

¹⁵Behçet Kemal Çağlar, Spor ve Gençlik, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi, Sayı:5, 27/7/1936, s.13

ve üniversite eğitimi birbirine entegre biçimdedir. Spor takımları ve üniversiteler birbirlerinin dayanakları olmuştur. Öyle ki bir sporcu, kendine üniversite seçerken üst düzeyde akademisyenleri olan okullardan ziyade iyi takımları olan üniversiteleri seçemeye eğilim gösterir. Üniversiteler yıldız sporcuları kendi bünyesine katmak ister. Özellikle Amerikan futbolu örneğinde üniversite ve spor ilişkisini, eğitim ve spor kurumlarının ahenkli iç içeliğini gözlemlemek mümkündür. Üniversiteler yetenekli yıldız sporculara ekonomik destek vererek himaye etmek istemektedir. Bu sporcuların okul masrafları karşılanmakta, boş zamanlarındaysa kendilerine iş bulunmaktadır. Her üniversitenin iki futbol takımı bulunur. Bunlardan birisi en az iki sömestre öğrenciliği olan sporculardan oluşan ana takım, diğeryse toy takımdır. Sporcuların takım halinde antrenman, beslenme ve kitap okuma saatleri planlıdır. Takımı oluşturan sporcular arasında birkaç önemli maçta başarı sergileyenler öğrencisi olduğu üniversitenin adının baş harfini yün kazağına işletip (Harvard "H", Kaliforniya "K") taşıma hakkını kazanır. Yıldız sporcular yazı makinesi ya da sigara markaları gibi çeşitli firmaların reklamlarında oynar. Birleşik Amerika'nın doğusundaki üniversiteyle batısındaki şampiyon üniversitenin maçını yüzbinlerce seyirci heyecanla izler. Bahisler oynanır ve radyolar maçı yayımlar. Haberlerde başarılı sporcuların maçta üniversitesi için kazandığı puanlardan bahsedilir.¹⁶

İsveç'teki spor yönetimi modeli özel bir örnek olarak değerlendirilmektedir. Öyle ki İsveç spor teşkilatı diğer ülkelerdeki modellerden ayrılmaktadır. İsveç dünyanın en eski spor ve jimnastik diyarıdır. Spordaki çalışma ve gelişme biçimleriyle bütün dünyaya örnektir. Ülkede sporu idare eden yapı İsveç Atletik Sporlar Federasyonları Birliği ve bu birliğin seçtiği Ali spor meclisidir. İsveç'te 21 spor federasyonu bulunmakta, spor yönetimi rejimi kulüplere dayanmaktadır. Her kulüp kendi spor dalındaki federasyona bağlı olup 50 azada 1 reyi vardır. Federasyonlarsa senelik genel toplantılarında her 1000 azada 1 delege seçerek federasyonlar birliği kongresine gönderir. Federasyon başına büyük kongreye gönderilecek delegelerin sayısı, aza sayısı ne olursa olsun altıyı geçemez. Federasyonlar birliği kongresi 30 azası olan Ali spor meclisini seçer. Bu meclisin reisi kaydi hayat şartile İsveç veliahtıdır ve fahri değil fiili olarak reislik yapar. Ali meclis ülke sporunu idare için 13 kişilik bir idare heyeti seçer. Her sene değişen ve yeni seçilen bu heyet çalışmalarını stadyumlar komitesi, mali komite, olimpiyatlar komitesi, disiplin komitesi şeklinde 4 komiteyle yürütür. Bu komiteler idare heyetinin kararlarını uygular. Hükümet spor içi ayırdığı tahsisatı federasyonlar birliğine verir, birlikse bu kaynakları uygun gördüğü spor şubelerine dağıtır. Ülkedeki 6 milyon nüfusun yüzde beşten fazlası fiilen spor yapmaktadır. Bir kulübe aza olan diğer kulüplere de aza olabilmektedir. Boks, binicilik, yelkencilik, atıcılık branşları İsveç spor teşkilatı dışında bırakılmış olup, kendilerine göre özerk idareleri vardır.¹⁷ Önemli bir konu da spor teşkilatındaki finansal kaynakların teminidir. İsveç hükümetinin İsveç spor maliyesine kaynak olması için sermaye yardımı dışında yıllar içinde Federasyonlar Birliğinin sermayesi on iki kat artmıştır. Bu gelişmenin kaynağı "Tipst janst" denen bahis sistemidir. Halkın spora olan düşkünlüğü finansal gelire dönüştürülerek bu sistemle spor maliyesine kaynak yaratılır. Bahis sistemi halkta spora karşı ilgiyi arttırırken, diğer yandan da doğru tahminlerle kazanç alanıdır. Hükümetin kontrolündeki bu monopol şirket spor bahislerinde yolsuzluğu engelleyerek kaynakların doğru kanallara aktarımını sağlar. Spor kumar gelirlerinin yüzde ellisi kazananlara, yüzde yirmi beşi şirkete, geri kalan yüzde yirmi beşe kralın vasıtasıyla doğrudan federasyonlar birliğine aktarılır. Bu para sporun gelişmesi ve teşviki için kullanılacak kaynaktır. Sistem dünyanın her yerinden, Japonya'dan dahi bahislere katılım imkânı sağlamakta, yurtdışı spor müsabakalarında da kumar imkanı verir

¹⁶Birleşik Amerika Hükümetlerinde Üniversitelilerin Spor Hayatı, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi, 4/1/1937, Sayı:27, s.10,11,15

¹⁷ İsveç'te Spor Teşkilatı Nasıldır?, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi, 11/1/1937, Sayı:28, s.6-7

niteliktedir. Federasyonlar birliği bu sistem vasıtasıyla yarattığı kaynakları kendine bağlı spor federasyonlarına ve çeşitli stadyumların inşası için ayırmaktadır.¹⁸

İkinci dünya harbi yaklaşırken Avrupa ülkelerinde kurulan gençlik ve spor teşkilatlarına Almanya'daki sistem model teşkil eder. Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya gibi ülkelerde de gençlik teşkilatları kurulur. Almanya'da ordudan başka üç önemli teşkilat vardır. Birincisi doğrudan Führer'in hayatını korumakla görevli hücum kademesi "S.S", ikincisi Nazi Partisinin muhafaza saldırma birliği olan "S.A", üçüncüsüyse büyük harpte harap olan yerleri onarmakla ve tarımı elverişli hale getirmekle görevli "A.D". Büyük harpten sonra iktidara gelen Nazi Partisi ve Nasyonal sosyalistlerin kurduğu bu örgütlere göre sadece kafa çalışması yeterli olmayıp beden çalışmalarına da son derece önem verilir. Gruplara ayrılarak yüzbaşı ve subayların yönetimindeki hiyerarşiye göre planlanan bu yapıya mensup olan gençlerin çalışma programında her gün 1 saat beden terbiyesi vardır. Askeri talimleriyle tüfek yerine kürekle yaparlar. Spor faaliyetlerindeki temel prensip, usta bireysel sporcu yetiştirmek yerine, sporu kütlelere yaymaktır. 10-14, 14-18 yaş gruplarına göre organize olan Hitler gençliği teşkilatının on milyondan fazla mensubu vardır.¹⁹ Hitler gençliği adını taşıyan teşkilat her birine "Obergebiet" adı verilen beş muntakada örgütlenir. Her Obergebiet beş Gebiet'e ayrılır. Gebietler kendi içinde birimlere ayrılırken, her alt birim daha küçük birimler etrafında örgütlenir. Kurulan gençlik kamplarında yüzme, askeri talimler, voleybol, hentbol, güreş, boks ve atletizm yaptırılır.²⁰

Doğu Avrupa ülkesi olan Çekoslovakya modeli de dergideki yazılarda altı çizilen bir sistemdir. Ülkede spor faaliyetleri "Sokol Hareketi"yle iç içe geçmiştir. Çeklerin milli töreni olan Sokol Bayramlarında kitlesel jimnastik gösterileri sergilenir. Öyle ki bu bayramlara kadın,erkek, genç, yaşlı demeden tüm toplum kesitleri ve yaş grupları iştirak eder. Yirmi otuz bin kişilik kız ve erkek grupları art arda ve yekpare vücut halinde senkronize jimnastik hareketleri sergiler. 1938 yılındaki verilere göre on dört milyonluk Çek nüfusunun 1/7'si fiilen spor yapmaktadır. İlgili dönemdeki resmi istatistiklere göre 20000 sporcu ve 178 kulüp ihtiva eden 17 milyonluk Türkiye Cumhuriyeti, Çekoslovakya'daki tabloyla kıyaslandığında spor faaliyetleri açısından oldukça fakir kalmaktadır.²¹ Devletten yardım görmeden üyelerin aidatlarıyla kendini idame eden Sokol Teşkilatı, 53 sokol bölgesi ve bu bölgelerden seçilmiş delgelerde merkezde yüz kişilik bir heyetle örgütlenmiştir. Bölgeler 5000 üye için bir delege, 7500'den fazlası için iki delege gönderme hakkına sahiptir. Bu heyet Sokol Parlamentosu niteliğini haizdir. Heyet, arasından Prag'ta yerleşmiş 15 kişiyi seçerek İcra Komitesini oluşturur. Haftada 2 gün toplanan komite ihtisas şubelerinden gelen işlere bakar. Çekler, "Jupa" olarak adlandırılan bölgelere milli büyüklerinin isimleri koyarlar. Sokol mensupları giysilerinde mensubiyetlerine dair rozet taşırlar ve birbirlerini tanırlar. İki Sokol birbirlerini rozetlerinden tanıyınca "Nazdar!" (Almanlarda "Heil" vb) diyerek selamlar. Propaganda ve neşriyata çok önem veren sokol merkezde ve bölgelerde haftalık gazeteler çıkarır. Sokullar içki düşmanıdır ve yerleşik bir disiplin anlayışına sahiptir. Hava koşullarına rağmen jimnastik faaliyetlerinden taviz vermezler. Sokul yurtlarında sadece spor değil aralıksız tiyatro, konser ve konferanslar düzenlenir. Çoğunluğu Alman, geri kalanı Macar, Ruten ve Polonezler'den oluşan ekalliyetlerin yoğun olduğu hudutlara yakın bölgelerde Çek Kültürünü egemen kılma stratejisini Sokul yurtları vasıtasıyla yürütür. Sokul yurtları salt

¹⁸ İsveç Spor Teşkilatı Kendini İdare Edecek Parayı Nereden Buluyor?, Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 18/1/1937, Sayı:29, s.10,11,15

¹⁹ Nizam Kırşan, Almanya'da Gençlik Teşkilatı, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi. 31/1/1938, Sayı:82, s.12,13

²⁰ Nizam Kırşan, Almanya'da Gençlik Teşkilatı II, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi, 7/2/1938, Sayı:83, s.14-15

²¹Sporcusu Çok Bir Memleket:Çekoslovakya, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi. 27/6/1938, Sayı:103, s.2

beden terbiyesi ve spor faaliyetleriyle sınırlı bir teşkilat olmayıp milli terbiyeyi öne alan sosyal bir yapılanmadır. Sokol ideolojisindeki slav milliyetçiliği, yurt savunması anlayışı, gençliğin terbiyesi ve yurttaşlık vazifeleri sporla iç içe geçmiştir.²²

Polonya'da Fizik Terbiye Milli Ofisi sporu halka yayan başlıca spor teşkilatıdır. Halkın spora olan ilgisi bu vasıta ile genişlemiş, kulüp sayıları da sürekli artış göstermiştir. Bu kurum teşkil olduğundan itibaren beş sene içinde çocuk bahçeleri, jimnastik salonları, atletizm sahaları, futbol alanları ve yüzme havuzları bariz artış göstermiştir. Polonya'da spor cemiyetlerine üye olan gençler bir milyonu bulurken bunların beşte biri kadındır. Fizik terbiye merkezleri ve üniversiteler monitör, antrenör, fizik terbiye ve spor muallimleri yetiştirir. Doktorlar spor olaylarını yakından takip etmekte, gençlere sporu da entelektüel terbiyeleriyle denge halinde yürütmelerini önerirler.²³

Sonuç

Batı; "Modernleşme, modern toplum anlayışı ile kendi toplum örgütlenmesini ve çıkarlarını evrenselleştirmiş ve bu yönde batı dışı toplumlar üzerindeki üstünlük ve egemenliğini de doğrulama çabası içine girmiştir. Batı'nın kendisi ve işleyişi ile ilgili bilgiler XIX. Yüzyılda bilimsel bir biçim almıştır."²⁴ 19. Yüzyılda batının elde ettiği üstünlük doğunun yaklaşımlarını da şekillendirmiştir. Amaç, batı toplum modelini aktarmaktır.²⁵ Spor da bundan bağımsız değildir. Batı merkezli sosyal teorilerin evrensel bilgi olarak konumlandığı bilgiler, modern toplum anlayışı, iktisat görüşleri ve yaşam tarzları gibi spor da aktarılan bir kurum olarak devletin XIX. yüzyıldaki batı seçiminin sonuçlarındandır. Fişek'in de belirttiği gibi 1863'te beden eğitimi, yüzyıl sonlarına kadar da atletizm, yüzme, kürek, greko-romen güreş, futbol ve bisiklet gibi batılı sporlar Osmanlı İmparatorluğu'na girmiş; geleneksel örgüt yapılarının çözülmesine paralel kulüp, lig, federasyon gibi batıdan ithal modeller benimsenmiştir. Sonrasında TİCİ'nin kuruluşunda da İsviçre'deki spor modelinden, yönetmeliklerden esinlenilecektir.²⁶

Amatör kulüp ve sporcuların sivil idaresine dayalı TİCİ (1922-1936) yerine partiye bağlı kurulan merkezî Türk Spor Kurumu (1936-1938), Nazi Almanyası modelindeki "Jugend" örgütlerine benzetilse de²⁷ TSK dergisindeki yayınlardan anlaşılacağı gibi Amerika ve Avrupa ülkelerindeki diğer spor modelleri de yakından takip edilmektedir. Liberal kapitalist Amerika, İngiltere gibi ülkelerdeki durumdan, sivil hareketlerin güçlü olduğu İsveç gibi örneklerden bahseden yazılar sporda garbiyat anlayışının geniş tutulduğunu, dönemin Almanya'sıyla ilgili kesin bir entegrizmin olmadığını göstermektedir. Tek parti devleti ekonomide olduğu gibi otuzlardan itibaren sporu da kendi himayesine alarak modernleşme sürecini ivmelendirmeyi amaçlamıştır. Sporun bir türlü kitlelilik kazanamaması ve sivil bir oluşuma bırakılması, konjonktüre de bağlı olarak²⁸ olacak bir iş

²²Nizamettin Kırşan, Çekoslovakya'da Sokol Teşkilatı, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi. 23/3/1937, Sayı:38, s.6,7,10

²³ Polonya'da Sporcu Gençlik, Türk Spor Kurumu Dergisi, Ankara:Ulus Basımevi, 4/10/1936, Sayı:15, s.10

²⁴ Ertan Eğribel, Ufuk Özcan, Garbiyat Dergisi ve Disiplini İçin Giriş:Niçin ve Nasıl Bir Garbiyat?, GARBIYAT, Sayı:1, İstanbul:Doğu Kitabevi, 2015, s.18

²⁵Ertan Eğribel, Garbiyatı Bir Bilim Olarak Kurmanın Gereği ve Zorlukları Üzerine, GARBIYAT, Sayı:1, İstanbul:Doğu Kitabevi, 2015, s.29-30

²⁶ Kurthan Fişek, 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. İstanbul:Gerçek Yayınevi. 1985, s.56, 95.

²⁷ Cem Atabeyoğlu, Sporda Devlet mi? Devlette Spor mu?, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Yayınları. 2001, s.13-17

²⁸ Tüm toplumsal sahalarda devletçi kalkınma anlayışı ve yakın gelecekteki ikinci dünya savaşı tehlikesi.

değildir Kemalist elit ve bürokratların gözünde. Devrimcilik ve halkçılık gibi ilkelere dayalı hızlı toplumsal değişme anlayışı her konuda olduğu gibi sporda da geçerlidir.

Spor, batı toplumlarından aktarılan bir sosyal olgu olarak, Otuzların Türkiye'sindeki batılılaşma/çağdaşlaşma projesinin bir parçası olarak düşünülmüştür. Laik ulus kimliği inşasında, yeni seküler bir kamusal alanın inşasında roller yüklenmiştir spora. Sporun kitlelere yayılması, çağdaş batı toplumlarına özgü bir yaşam tarzının ve yurttaşlık anlayışının önünü açar. Seküler Türk kimliğinin ve ulusal bütünleşmeyi sağlayacak solidarizm anlayışının geliştirilmesinde spor bir katalizör işlevi görecektir. Kadınli erkekli her yaştan ve kesimden oluşan, ayrıma ve sınıflaşmaya dayanmayan sağlıklı bir toplumsal-fiziki beden ve disiplin anlayışı. Spor yoluyla oluşan sağlıklı toplum ve nesiller yeni siyasi ve ahlaki kimliğe, gelişmiş batı ülkelerindeki çağdaş uygarlık hedefine daha güçlü biçimde sahip çıkar tezi egemendir dönemin ideologları arasında.

Yeni Türkiye Cumhuriyetinde sporu geliştirmek için batılı ülkelerdeki modeller izlenmiştir. Eğitim, siyaset, hukuk vs. birçok konuda olduğu gibi sporda da örnek alınması gereken modeller batıdadır. TSK dergisinde spor teması özeline yansıyan "batıbilgisi" çeşitli ülkelere dair gözlemlerden, gezi ve seyahat notlarından, çevirilerden derlenmiştir. Batıda spor yönetimi, toplum-spor ilişkisi, spor eğitim modelleri ve uygulamaları, üniversiteler, çocuk ve gençlerin spor yoluyla disipline edilişi, serbest zaman sporu anlayışları, hangi spor dallarına önem verdikleri, sporda finansal kaynaklar ve bahis sistemleri vb. konular hakkında kayda değer bilgiler sunulmuştur. Sunulan bilgiler tek bir batı ülkesiyle sınırlı değildir. Sporda Amerikan sistemi, İngiltere, Fransa, Almanya yanı sıra Çekoslovakya ve Polonya gibi doğu Avrupa sistemlerine de yer verilmiştir. Devletin resmi görüşünü yansıtan TSK dergisinin paradigmasında ve yazıları kaleme alan bürokrat aydınların gözünde Türkiye'deki sporcu ve kulüp sayısı, kitle sporunun gelişme düzeyi bu ülkelerin çok gerisindedir. Sporda gelişme ve kalkınma projesinde bu ülkelerin kitle sporu rejimleri ve spor eğitimi modellerinden feyz alınmalıdır. Son tahlilde Türk İnkılabında garbiyatçılığın sporda da geçerli ve egemen anlayış olduğunu söylemek mümkündür.

Kaynakça

- Atabeyoğlu, Cem. Sporda Devlet mi? Devlette Spor mu?. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Yayınları. 2001.
- "Birleşik Amerika Hükümetlerinde Üniversitelilerin Spor Hayatı". Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 4/1/1937, Sayı:27
- Buruma,Ian, Margalit, Avishai. Garbiyatçılık:Düşmanlarının Gözünde Batı,Çev:Güven Turan. İstanbul:Yapı Kredi Yayınları, 2.Baskı, 2022.
- Çağlar, Behçet Kemal. "Spor ve Gençlik". Türk Spor Kurumu Dergisi.Ankara:Ulus Basımevi. Sayı:5, 27/7/1936.
- Çağlar, Behçet Kemal. İngiltere Üniversite Gençliğinde Spor. Türk Spor Kurumu Dergisi.Ankara:Ulus Basımevi. Sayı:3, 13/7/1936.
- Çağlar, Behçet Kemal. Spora Alaka. Türk Spor Kurumu Dergisi.Ankara:Ulus Basımevi. Sayı:12, 14/9/1936.
- Çağlar, Behçet Kemal. "Spor Bakımından da Garblıyız Artık...". Türk Spor Kurumu Dergisi.Ankara:Ulus Basımevi. Sayı:27, 4/1/1937.
- Eğribel, Ertan, Özcan, Ufuk. Garbiyat Dergisi ve Disiplini İçin Giriş:Niçin ve Nasıl Bir Garbiyat?, GARBİYAT, Sayı:1, İstanbul:Doğu Kitabevi, 2015

- Eğribel, Ertan. Garbiyatı Bir Bilim Olarak Kurmanın Gereği ve Zorlukları Üzerine, GARBİYAT, Sayı:1, İstanbul:Doğu Kitabevi, 2015.
- Fişek, Kurthan. 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. İstanbul:Gerçek Yayınevi. 1985
- Fransa'da Yeni Bir Spor Nizamı Kuruluyor, Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 28/9/1936, Sayı:14
- İsveç Spor Teşkilatı Kendini İdare Edecek Parayı Nereden Buluyor?, Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 18/1/1937, Sayı:29
- İsveç'te Spor Teşkilatı Nasıldır?. Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 11/1/1937, Sayı:28
- Kırşan, Nizamettin, Çekoslavakya'da Sokol Teşkilatı, Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 23/3/1937, Sayı:38
- Kırşan, Nizam. Almanya'da Gençlik Teşkilatı. Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 31/1/1938, Sayı:82
- Kırşan, Nizam. Almanya'da Gençlik Teşkilatı II. Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 7/2/1938, Sayı:83
- Polonya'da Sporcu Gençlik, Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 4/10/1936, Sayı:15
- Sporcusu Çok Bir Memleket:Çekoslavakya. Türk Spor Kurumu Dergisi. Ankara:Ulus Basımevi. 27/6/1938, Sayı:103